

ROJANÛ

kovara huneri çandi û edebi

1985
9

NAVEROK

Jî Xwendevanan	3
40 Saliya Hêzên Pêşverû Lî Dîjî Faşizmê	4
Komcivîna KOMKAR'ê ya 7'an Pêkhat	9
Bî E. Clason ra Hevpeyvîn	11
Şêrê Mê	13
Leca Helbest û Serpêhatîyan Bî Navê	
Ehmedê Xanê	15
60 Saliya Serhîldana ŞÊX SEÎD	16
Sukerman û Xebatên wi yên Kurdzaniyê	21
Jî Helbestên Elmani	22
Gırık	23
Jî Folklorê Kurdi	25
Gotinên Pêşîyan	27
Film	28
Pêkenin	29
Jî Nav Weşanan	30

Sal : 7
Hêjmar : 52

XWEDÎ : KOMKAR - Swêd

BERPIRSIYAR : Rohat

NAVNIŞAN : Karlbergsv. 32 B. nb
113 27 Stockholm

TELEFON : 08 / 32 82 51

HESAP NO : PG. 458980 - 0

UTGIVARE : Svensk-Kurdiska

Arbetar Föreningen

ANSVARIG UTGIVARE : Rohat

ADRESS : Karlbergsv. 32 B nb
113 27 Stockholm

TELEFON : 08 / 32 82 51

PG : 458980 - 0

JÎ XWENDEVANAN

AZADÎ

Tu çîma dînalî ?
Nalina te
Xweş tê guhê me
Nalineke kûr
Jî birinan
Xem û derdan
Dî zindanan
Bîn lîngên dijminan
Çavsoran
Xwinmîjan
Mêrkujan
Stemkaran
Segan....
Tevda bûne xwin
Deşt û zozan
Ava golan
Tevli Kaniyan
Qotê çîyan...
Dînalî, dîkelî, dişewîti...!
Bî destê hovan
Koledaran
Mafxwiran
Bî destê keran...
Talan bûye...
Mafê mirovan
Keda gundiyan
Karkeran
Belangazan...
Hejar kîrîn wan
Zarokên dergûşan
Tevli diyan
Bûkên kozan...
Kuştî.. binax kîrîn..
Xortên cîwên
Jî menalan
Jîn û pîran...
Têrnebûn ew... her birçî man
Man dev bî xwin
Man dîl bî kin
Lê tîrsîyan...
Jî şervanan
Pêşmergeyan
Qehremanan
Şoreşvanan
Têgîhiştî ko şîn dibe
Xwine nemîran
Rengî dîke
Xakê Kurdistan
Bîlînd dibe dengê
Azadixwazan...

D.Hoşiyar
Cluy, 9-2-1985

WELATÊ MIN

Te bîdîm jîyandî!
Tu ku
Sinorên çar zevîyan
Dî hati
Lê xîstî û girêdan
Tu ku jî aliyê
Çar hovanva
Hatî bîndest kîrîn
Tu berdî
Nav darîstanan
Û xwîna te mê tin
Û hati zêrandî û pelçîqandî!

Tu xîstî
Nav reşîya tarîyan
Û tu kîrîn mêtingeh
Ev can bo çî dîsekîne ?
Jî bo te !
Ku dest bî serhildanan nekîm
Ku ala rengî
Venckîm
Lî çîyayên Kurdistanê
Ku zindanan nezvîrînim
Dabîstanan û jîyanê
Mora xayîntîyê li min xe!
Serhildanana Kurdistanana hêsrîm.
Serhildanîm
Serhildana azadî û aşîtiyê me.

Gelek sîlavê germî û şoreşvanî jî ber-
pîsyar û xwendevanên Roja Nû ra.

Heval û birayê we MARUF

PÊKENÎK

Parsekek (cevîndok) rojekê dîçe ber
deriyê dewlemendekî gelek nexweş.

Gava dewlemed, jî qata jorîn parsek
dîbine, gazi xulamê xwe dîke û jê ra dîbê-
je:

— Kuro here bêje Eysê , bira ew jî,
jî Fatê ra bêje, Fatê jî bira jî Nexşê ra bê-
je bila Nexşê jî here devê dêrî, jî parsek ra
bêje "Xwêdê bîde te".

Gava parsek van gîliyan dîbihîse, des-
tê xwe radîke û nîfran dîke:

— Xwedêyo, jî Cebrail ra bêje, bira ew
jî Mîkail ra bêje, Mîkail jî, jî Israfil ra bêje
Israfil jî bira xeberekê bîde Ezrail ku Ez-
rail bê canê vi merîvî bîstîne.

BAWER
Holland

40 SALIYA SERKETINA HÊZÊN

EV ŞER NAYÊ BÏRKIRIN

ROHAT

* Vîladîmir ev du sal bû li bajarê Berlinê bû, dergistiya wi Nataşa li Moskovayê birinên nexweşan dipêçand. Ev du sal bu, wan hev nedîtibû. Ne Vîladîmir dîzanibû Nataşa li kuye ne ji, Nataşayê zanibû Vîladîmir li kuye. Zarokên wan çî dîkîrîn li Leningradê, li bal kê bûn gelo, kesi nîzanibû, Eva şer bû, erd hejiya bû, kevir li ser kevir ne mabû.

* Vanya hêviya nameyên mêrê xwe bû, her roj rîya postevan dîpa weki nameyêkê ji eniyê bihata, lê tiştêk nedîhat. Vanyayê nîzanibû mêrê wê, di şerê Stalingradê da hatiye kuştinê. Vanya hertim radiyo guhdar dîkir, weki ev şerê kingê biqete û mêrê xwe gaveke pêşta bitita. Lê şer ne diqediya, dajot, diçû.

* Cobot 6 salî û Îlya 7 salî bû, bavê wan di şer da hatibû kuştinê, wan hertim dipirsî "Dayê bavê me, wê kingê bê". Bersîva dayikê hertim hazîr bê "Kingê şer qediya, bavê we nasekîne wê bê". Şer qediya û sal derbaz bûn, tu kesek ji eniyê venegeriya.

* Lê gelo Mariyayê çî dîkir, hem herdu law, hem mêrê wê di şer da hatibûn kuştinê. Rebenê, ev yek zanibû, xwe ji 60 salî bû, tek-tenê mabû. Wê hertim gore, lepik çêdîkîrîn. Û dîbir teslimî berpîrsîyaran dîkir. Ji kê ra dişand Mariyayê ev gore û lepik, wê ji nîzanibû.

* Anton ji aliyê Hitlervanan da hat birindarkîrîn. Bo dijmin wi nebinîn, ew berbi daristancêke piçûk reviya, li wir xwe weşart. Lê xuna wi, wêk avê ji birinên wi dîkişiya, wê zanibû ewê, ji ber vê zêde xun undakîrînê bimire. Ji berika xwe kaxîzekî spi derxist û nivîsi "Navê min Anton Leonove, ez ji bajarê Moskovayê tîm, navê jina min Yuliya ye..." nama xwe neqedand û cîda sar bû, nişkêva kete erdê. Kes li doberê wi tune bû, tenê darên hêşîn û ezmanên şîn Anton ditîtin.

* Pavel, ev nêzkaya salekê bû, ji jîna xwe Olyayê tu namek nîkarîbû bistenda. Rojekê rûnişt nameke dîr û dirêj disa nivîsi şande Moskovayê. Postevan dema name belav dîkîrîn çû nama Olyayê bidê, dit weki ew kuçe bi hemû xaniyan va hatiye hilweşandinê û ew edrêsa tunebû. Postevan qanî carke dîn ev nama şunda şand û li ser piştê name nivîsi "Ew adrêsa ku we nivîsiye, li wê kuçê tu mal xani ne mane, 1-8-1942, Moskova".

* Xatiya Emine, jîneke Kurd bû, mêrê wê Edo di şer da hatibû kuştinê, kurê wê Ahmed ji, di bist dusaliya xwe da çûbû şer, ev du salê wi bûn, tu deng-behs jê derneketibûn. Xatiya Emine, ji sibê heta êvarê, ji êvarê heta sibê dîlorand, şîn û griyê wê qet xclas ne dibû. Tenê distira û ber dilê xwe da dihat. Ev bû karê wê. Rojekê disa ji xewê rabû, li derva nihêri û disa lorand:

"Lawo iro ezê rabûn bîna bê tî
Min nehêri Ahmed bavo, tving dêst da, ji cengê tî".

PÊŞVERÛ LI DIJÎ FAŞİZMÊ

Hitler

Hitlerê faşîst

topa dinê ser tilike xwe zwirandiye

Û Hitler bî êgir va listiye

Merweki har, çavsor û din bûye

Çûye-hetiye, cihud şevitandine

"Xuna cihuda mın ra binın

binın

Îşev ezê serxweş bibim" gotiye

Sîbeturê Hitler li meydana ke fireti

derdikeve ser kursi

Wek dina tê-dıçe

Û dîbêje

"Dwê Elmanyê ke mezın hebe

li ser topa dinê

Eva heqe"

Û wextek derbaz dibe

Şerê dinêyi duwemin diteqe

Pênci milyon mirov dimre

Dı vi şeri da

Û pênci milyon dıl dîşewite.

Belê 50 milyon dıl, 50 milyon can û 50 milyon mirov dı vi şeri da dımırın. Dı dawiya şer da, riya xelasiyê nabine Hitler, ew ji xwe, bî destê xwe, xwe dıkuje, mêjiyê xwe perçe-perçe dıke û bî vi tehri dest ji dintiya xwe ber dıde, gor bî gor dibe.

Hitler tene nebû bayisê Şerê Dinêyi Duwemin, ji aliyê dın, dewletên emperyalist dı nav xwe da ketîbûne lecekê, dıxwastın axa dinê carke dın, dı nav xwe da parevekin, erdê wan têre wan ne dıkir. Alıki Elmanya, İtalya û japon, ji aliyê dın İngiltere, Emerika û Frense hebûn. Ev her şest dewlet bûbûne du beşan, li pêşberri hev sekınin.

Vi şerê mezın bî rasti 6 salan ajot, bî 2194 rojan berdewam kir. Şer dı roja 1.9.1939'an da despêkır, dı roja 2.9.1945'an da qediya.

Cara pêşin Elmanyê êrişî Polonê kır, erdê vi welati xıste bin destê xwe, êdi şerê Dinêyi Duwemin despêkırîbû, li Polonê rojê 3.000 kes dıhate kuştın û vê yekê 6 salan ajot.

Paşê Danımark, Norveç, Finland, Frense, Yuwnan, Bulgariya, Holland, Belçika û gelek welatên dın ketın bin destê hêzên faşîst. Faşistan êrişên xwe dajotın, ji alıki da hemberi welatparêz, pêşverû û kesên sosyalist, ji aliyê dın da, hemberi kêmaniyên bıyani li van welatan, wek cihudan, şerêki hışk û bêhempa hate ajotın. Pıraniya van kesan bî hoviti hatın kuştın, dı "Kampên Cıvandınê" da can dan. Tenê dı van kampan da 11 milyon kes hatın kuştın, ji van kampan gelek li Elmanyê hatîbûn sazıkrın. Dı kampan da, gelek kes ji ber bırcıbûn, serma, nexwaşi, eziyet, lêdan, êşkence û êrişên mayin, hatın kuştın. Çawa tê zanin pıraniya wan cihud bûn. Daxwaza nazıyan ya here mezın ew bû, weki gelê Elman ji gelê bıyani bê paqıjkırın û Elmanya bıbe welatê Elmanan, ji ber vê nijadperestiyê, bî hezaran bıyani bûn goriyên nazıyan.

MÊRXASIYA GELEN SOVYET LI DIJI ORDIYÊN HITLER

Vê carê faşistan çav berdabûne welatê Sovyet, dixwastin vi welatê sosyalist ji rûbarê dinyayê rakin, welatê pala, gundi û karkeran hilweşinin. Hemû faşistên dinê giraniya xwe dabûna ser vi şerê li diji Sovyet û di roja 22.6.1941'an da şer despêkir. Vi şerê navbera gelên Sovyet û Elmanan 4 salan ajot. Di navbera van 4 salan da gelên Sovyet bi mêrxasi şer kîrî û zora faşistan bîrî, faşist ji welatê xwe paqijkîrî, di dawiyê da, di roja 8.5.1945'an da faşist teslim bûn. Hêzên şorîşvan, ordiya sor û welatparêzên sovyet di vi şeri da mêrxasike bêhempa nişan dan. Gelên Sovyet li pêş û li paş eniyê bi mal, bi can, bi mêr bi jin, bi hemû hebûna xwe va rabûn li ser piyan û faşist pur-poşman kîrî. Wan di vi şeri da 20 milyon şehit dan, tenê 3 milyon komînist endamên partiyê, di vi şeri da canê xwe dan.

Li welatê Sovyet 1710 bajar, 70 hezar gund, 32 hezar sazgehên endustriyê, 100 hezar wargên gundiyan û 65 hezar kîlometr rîya hesin di vi şeri da, ji aliye hitlervanan da hatin xirab kîrî, dan ber êgir û şewitandin. Ji aliki da 20 milyon kes li welatê Sovyet hatibû kuştin, ji aliye din aboriya welat sero-bîno bibû.

Li hemberi van hemû dijwari û tengasiyan disa ji gelên Sovyet ser ketin, welatê xwe azat kîrî, ne tenê welatê xwe, wusan ji, ordiya sor gelek welatên mayin ji, ji ber destê faşistan rîzgar kîrî. Di roja 8.5.1945'an da êdi dawiya şer hatibû, hemû mirovaya cihanê ji xedara faşizmê xelas bibûn. Ji bo gelên cihanê êdi bahar bû, faşist bin ketibûn, mirovên van welatan dilşa bûn, dikeniyên, hev radimûsan. Aliyê din da gelek kes bi xemgin, bi keser û bi kovan hêviya nas û pîzîmamên xwe bûn, weki, ji eniyê, ji meydana şer vegerin. Lê ew nedihatîn, ew tunebûn, ew şehid ketibûn. Zarokên bê bav-dê mabûn, jinên mêrînan wan hatibûn kuştin, dê-bavên zarokên xwe wundakîribûn, bukên dergistiyên xwe carke din nîkarîbû bîditîna, li welatê Sovyet bi hezaran kes, ji ber vi şerê giran, tek-tenê mabûn, çavên wan li rê bû, ha iro, ha sibê wê bahatana, lê kes nedihat... Xemên wan, janên wan, hêvi û baweriyên wan, tenê tîştê hîni mirovên Sovyet kiribû; hêjabûna aşitîyê. Ji ber vê yekê mirovên Sovyet iro gelek hewcedari aşitîyê ne, wan gelek derd û kul ditin. Ew tu wext nîkarin vi şeri bir bikin.

DI NAV DENGÊ TOPANDA EDEBIYAT

Li Sovyetê vi şeri bê rawestan 1418 rojan ajot. Leşkerên Sovyet li dema dor-girtînen Leningrad, Moskva û Stalingradê mêrxasiyên mezînişan dan. Li van bajaran şer mal-mal, deri bi deri, kuçe-kuçe dajot, dijmin û ordiya sor hemberi hev bûn. Ordiya sor tîrs-xof çîye nîzanbû, hertîm êrişî dijmin dîkir. Nivîskarê Sovyet yê mezînişan Konstantin Simonov di romana xwe da bi navê "Şev û Roj" da gelek xweş li ser mêrxasiya mirovên Sovyet li dorberê bajarê Stalingradê, dîsekîne. Simonov romanên bi navê "Kesên Dijin û Dîmrî" û "Mirov ji diya xwe leşker nayê dinê" disa li ser şerê cihanêyi duwemin dînivîsine. Ji der leşkeran, wusan ji gelek nivîskarên Sovyet çûne li eniyê. Ji van nivîskarên 900 kes çûye şer û ji wana 345 kes, di nav şer da hatine kuştîne. Wek Arkadi Gaydar,

Yuri Krimov û Evgeni Petrov. Bı rasti, lı Sovyetê, paşi şer, edebiyateke nûh bejn da, naveroka vê edebiyatê bı taybeti temayên lı ser şerê Cihaneyi Duwemin, pêk ani. Şoholof, Konstantin Simonov, Mihail Svetlov, Aleksı Tolstoy, Aleksandr Fadeyev, hemû ev niviskarên navdar dı nav vi şeri da gihıştin, wan efrandinên bı nırx û gıranbıha nivisandin.

CENGAWERÊN KURD JI TEVI ŞER DIBIN

*Here lawê min, oxırbe mêr bi
Mina xalê xwe egıt û şêr bi
Ber dijmin me şurê du dev bi
Nav şerê gıran mêr-mêrxas bi*

*Hesbê bı te da hespeki sore
Siyarê hespê fêrız û zore
Here hawê min oxırbe, mêr be
Mina birê xwe egıt û şêr be*

*Here kurê min oxıra xêrebe
Şirê dayka te, lı te helal be
Faşista qırke welat azat be
Mêraniya te ra dilê me şa be...*

Wusan dıgotın dayikên kurdên Sovyet, jı bo lawên xwe, lawên ku bê tırs û xof xwe davitın nav agirê şer û dıçûne mırinê.

Wek hemû gelên Sovyet wusan jı lawên gelê Kurd jı, bı aktifi tevi vi şerê dıjı faşizmê bûne, zora nazıstan bırine, bırdar bûna û hatıne kuştınê. Ew heta Berlinê çûne, çûne derketıne lı dorberê bajarên Stalingradê, Moskovayê û qası keda xwe, qası hêzên xwe, lıngê dijmin xıstıne soleke teng û derbên xedar lı wan xıstıne. Dayikên kurd, dê-bav û kal-pıran disan dengê xwe bılınd dıkırın û dılorandin:

*De lêxın, lêxın û lêxın
Jı bo kur û keçê me lêxın
Jı bo dê û bavê me lêxın
Faşıstan qırkın, dınê xılaskın.*

Kurdan, bı rasti jı lê dıxıstın, Semendê Siyabendov tenê bı destê xwe 15 faşıstên Elman kuşt. Wı mêrxasıke mezın nişan da. Wı, jı destpêka şer heta dawıya şer, lı eniyê lı dıjı dijmin tekoşın dıda. Jı ber van xebat û karan, Semendê Siyabendov bû xudanê gelek nişan û xelatan. Paşê ew hêjayı navê "Mêrxasê Yekıtiya Sovvet" bû. Dereca vê xelatê gelek bılınd bû.

Wek niviskarên Kurd Qaçaxê Mirad, Usivê Beko, û İ.İ. Sukerman gelek şervanên kurd, dı şer da beşdar bûn dı nav rêzên Ordıya Sor da cih gırtın. Me-sele, Usivê Beko, du caran bı gıran hate bırdarkırınê. Paşê disa veğeriya hat lı ser karê xwe.

Maraşalê Sovyet û serek qumandarê navdar H.K. Bagramyan, dî nav biraninên xwe da lî ser mêrxasiya Kurdan dîsekîne û dibêje "... Kurda jî çawa gelên bira yê mayîn xwe nişan dan, çawa welathezên Sovyetê yê dîl bî şewat. Hemû şervanên Sovyetê bî netewê xwe va Kurd, ku lî min ra hev hatiye tevi wana lî pêş eniyê şer bikim, deynê xwe yê leşkeriyê bî hêjayî dîqêdandin".

Disa, Nado Maxmudov dema lî ser Şerê Cihaneyî Duwemin dîsekîne, ew dî nav biraninên xwe da geleki besnê jinên Kurd dîde. Lî paş eniyê wana çawa cedandîye, wêki xurek, gore, lepik û tîştên mayîn amade kî û bîşînin jî bo leşkeran lî eniyê. Gelek jînan zêr, ziv û xîşîrên xwe pêşkeşî serketîna şer dîkîrin. Nado Maxmudov bî taybetî navê jîneke kurd dîde; Naza Eşo. Dî biranineke dîna da jî, N. Maxmudov wusan dibêje: *"Wê demê jîneke kurd bî wergertîna netewî, bî demê lî ber rojê qimilî boxçek bin mil da, hate hundur. Ewê bî makulî silav da beşdarî, paşê nêzîkî texte bû, boxçe vekir û 15 cot gorê nexş jî nav derxistin û dani lî ser texte. Ew gore cîhêzê keça - Zîne bûn. Dergistiyê wê Tital, dî şerê bona Stalingradê da bî nêrxasî hatîbû kuştîne. Dê û bava biryar girtîbûn, wêki wan gora jî leşkerê pêş eniyê ra bîşînin. Paşê ew jî vegegeriya, destê xwe hîlparkirî ezman kir û got:*

— Xwedê, belkî, tu mirazê Hitlerê kuçîk çavê wî da bîhêlî, çawa ewî mirazê Zîne û Titalê min, çawa da hîştî.

Cimoyê EYO

Salmê ABAS

Semend SIYAMENDOF

Teyro SULTANOF

KOMCIVINA KOMKAR'Ê YA 7'AN

Komcivina 7'an a Federasyona Komelên Karkerên Kurdistan Lı Elmaniya Federal û Berlina Rojava (KOMKAR) dı rojên 18-19 meha Gulanê da lı bajarê Kolnê pêkhat.

Dı komcivinê da, tevi nûnerên 22 komele û komiteyên ku girêdayi KOMKAR'in, gelek mêvan, nûnerên parti û rêxistinên demokrat, rojnamevan ji hebûn. Salona komcivinê bı endam û dostên federasyonê, bı jin û mêr tije bibû. Gelek parti, rêxistin û kesên demokrat silavname şandibûn bo komcivinê.

Piştı xeberdana serokê federasyonê rapora kar û bar hate xwendın û piştı vê ji dor hate axaftına mêvanan. Nûnerên gelek parti û rêxistinên demokrat ji Elmanan, Kurdan, Tırkan û ji welatên dın rabûn silav lı komcivinê kırın, bir û baweriyên xwe lı ser pırsa Kurdan, pırsa karkerên Kurd û yên biyani lı Elmaniya Federal eşkere kırın û piştıgiriya xwe bı gelê Kurd û KOMKAR'ê ra nişan dan.

Êvara roja 18 dı vê salona mezin da şênahiyek çêbû. Def û zırnê lêxıst, keç û xortên Kurdan govend kışandın, leyistikên welat ji hêla Vanê, Elazizê nişan dan. Komek ji zarokên biçûk 5-7 salê derketın, listın û sêr-

kar gelek pê şabûn. Sînetkareki Kurd, Îsmail lî ser rewşa karker û gundiyan pandomimek xweş nişan da. Kamîl, Kemal, Delal û Şêxo û koma zarokan kîlam û stranên gelêr û yê n şoreşger gotin.

Lî dawîya şevê gava kîlamên govendê destpê kîrîn, bî sedan kes, jin û mêr û zarok rabûn ketin govendê lî çarmedor leyistin.

Salonê bî şiarên şoreşgeri, "Bîji KOMKOR", "Bîji Azadiya Kurdistan", "Bîji Pîştgiriya Înternasyonalî", "Bîji Partiya Sosyalist a Kurdistanê Tirkîyê" deng da.

Roja dînê lî ser rapora kar û bar axaftin çêbû. Lî dawiyê rapor bî hemû dengên hat qebûlkîrîn û bîyar hatin girtin lî ser tevgera gelê Kurd, lî ser aşîyê, pîrsa karkerên biyani û karkerên Kurdan û lî ser pîrsa civanan.

Dî dawî da komita rêvabîrîyê ya nû hat hilbijartin.

Dî nav bîyarên KOMKAR'ê da xasîma bîyara ku lî ser karkerên biyani û lî ser heq û mafên karkerên Kurd hatibû girtin gelek girîng e. Jî ber ku ew, xebateke nu datine ber rêxîstîyê û xebatkarên Kurd, ne tenê lî Elmaniya Federal, her usa jî lî hemû welatê xerbi ku karkerên Kurd gelek lê ne.

Hîn daxwazên KOMKAR'ê ev in:

- Bîla zarokên Kurd bîkîrîyê bî Kurdi bîxwinî dî dibîstanan da;
- Bîla zîman û çanda Kurdi ra alîkariyê bê kîrîn;
- Bîla dî radyo û tîlevîzyonê da bî Kurdi jî neşîret bibe;
- Bîla bo Kurdan jî buroyên alîkariya civakî bî sazîyê;
- Bîla navên Kurdi dî daira nûfûsa Elmanyê da bê qebûlkîrîn;
- Bîla heqê xwe avêtîyê (îltîcayê) bê dayîn bo welatparêzên Kurdan.

KOMKAR'ê bo van daxwazan çend mehan berê dest pê kîr, kar û xebatîyê. Qasê 20 hezar Kurd û dostê Kurdan yek bî yek jî radyo û tîlevîzyona Elmaniya Federal ra name şandin û xwestîyê ku bî Kurdi jî neşîret bibe. Gelek rêxîstîyan pîştgiriya xwe bî KOMKAR'ê ra nişan dan. Nûnerên hîzba Grûna'an (Keskan) ku lî Parlamena Elmanîyê, jî van daxwazan ra xwedî derketin, gotin em vê pîrsê wê bîyê Parlamenê.

Dîvê ku hemû Parti, rêxîstîyê û komeleyên Kurdan û hemû kesên welatparêz jî van daxwazan ra xudî derkevin û dî hemû welatên xerbi ku Karkerên Kurd lê ne, bo pêkanîna wan kar bîkîyê. Ew daxwazê baş û xebateke hêja ye bo gelê me.

BI
ELIN CLASON
RA HEVPEYVÎN

ROJA NÛ : *Tu dikari bi kurti behsa jiyana xwe ya rojnamevaniyê biki ?*

E. CLASON : Nêziki bist salan e ez rojnamevaniyê dikim. Ji mêjda ye ku ez wek rojnamevan piştigriya tevgêrên gelên welatên dinya sêyem dikim. Ji sala 1969'an şûnda, min li ser Cezayirê, Afrika Başûr, Vietnam, Şili, Filistin, Yunanistan û Kubayê gelek caran di rojnameyan da nivisi û piştigriya tevgêrên pêşverû yên van welatan kir.

ROJA NÛ : *Kingê te destpêkir piştigriya tevgêra gelê kurd kir ?*

E. CLASON : Xebata piştigriyê ji bo min ne tişteki nû û xerib bû, dema min dest bi piştigriya tevgêra gelê kurd kir. Pêwendiyên min yên pêşin bi pîrsa kurdan ra, di sala 1975'an da, piştî ku min Mahmut Baksi naskir, çêbûn. Ji wê salê heta niha, ez ji nêzik va bi pîrsa kurdan va mijûl bûm. Heta niha ez sê caran çûme Kurdistanê:

1977 Kurdistanê Tirkîyê

1979 Kurdistanê Îranê

1983 Kurdistanê Suriyê

Encama her serdaneke (ziyareteke) min li Kurdistanê, paşê bûye pirtûk, film û mîqale.

Di van deh salên dawin da min wextê xwe yê vala da pîrsa kurdan. Min û Mahmut bi hevra û min bi xwe, me di rojnameyan da li ser rewşa gelê kurd û Kurdistanê nivisi. Di sala 1979'an da, piştî ku ez ji Kurdistanê Îranê vegeriyam, me komiteke piştigriyê avakir. Li ser navê komitê me bulteneke agahdariyê -Information om Kurdistan- desxest. Paşê ku li Tirkîyê cunta hate ser hukum, me giraniya xebata xwe da ser rewşa Kurdistanê Tirkîyê. Wek Komite, me bi Federasyona Kurdan va tevayî li diji cuntayê meş û mîting çêkirin, belavok belavkirin û di rojnameyan da nivisand.

ROJA NÛ : *Heta niha te piştigri û dostike germ nişani gelê kurd daye. Ji bo me ev piştigri hêja ye. Tu bi xwe sedemê vê piştigriyê çawa şirovediki ?*

E. CLASON : Qedexekirina ziman û çanda mîletê li diji mafên mirovatiyê ye. Bê şik ev neheqîya han nayê qebûlkirin.

Rewşa kurdan, ez dikarim bêjim ku ji rewşa filistinîyan û ji rewşa Afrika Başûr ji xirabtir e. Piştî ku ez ji nêzik va bi pîrsa kurdan va mijûl bûm, min fehm kir ku zordestiya li ser gelê kurd bêhempa ye. Beriya cuntayê ez çûbûme Kurdistanê Tirkîyê, hê wê demê idara urfî ji tunebû, lê min bi çavên xwe dit ku Kurdistanê mina zindanekî bû. Li her derê cendirme û esker tîji bû. Piştî vê gerê min fehm kir ku pîrsa kurdan ji bo Tirkîyê, pîrseke pîr girîng e.

Piştî cunta 1971'an gelek multeciyên siyasi ji Tirkîyê hatibûne Swêd. Di nav wan da kurd kêm hebûn. Wê demê Mahmut xarita Kurdistanê çap kiribû û li ser vê yekê gelek entelektuel û çepên tirk, nerazibûna xwe diyar dikirin. Pîraniya ronakbîrên tirk, herçend xwe radikal nişan didan ji, li hember mesela kurdan vekirî ne bûn. Wan dixwest ku zêdetir bi pîrsa Tirkîyê ya gîştî va mijûl bibim.

Qedexekirina zimanekî nayê qebûlkirin. Min xwazt ez pîrsa kurdan bîdim naskirin. Ez bawer dikim ku min rasti hilbijartîye.

Min di salên xwe yên pêşin da mela xwe da ser ramanên sosyalistiyê û ez di VPK (Partiya Çep ya Komunistan) da xebitim. Li diji nijadperestiyê û zulma li ser gelê kurd bêdeng namînim, ev yek ji xwe berêva wezîfa min e.

ROJA NÛ : *Mirov dikare bibêje weki rewşa gelê kurd ji aliyê gelê Swêd da baş tê zanin û naskirin ? Ditina te çi ye li ser vê yekê ?*

E. CLASON : Piştî ketina Şahê Îranê, pîrsa kurdan zêdetir hate naskirin. Wê çaxê, di weşananda (radyo, rojname uhwd.) pîrsa Kurdistanê gelek deng da. Paşê ku cunta ji hat, ev pîrs her çû di radyo , rojname û TV'da xwe da xuyakirin. Li Swêd hejmara multeciyan siyasi yê kurd pirtir bû. Sazgehên (daireyên) resmî, bi awaki pîralî bi kurdan ra ketin nav pêwendiyên. Van sazgehên han (wek: SIV, dairên sosyal, polês, dibistan, zarokxane uhwd.) xwestin ku li ser kurdan, ji gelek hêlan va agahdar bin. Lema girtina agahdariyên li ser kurdên li Swêd, her wusa bûne agahdariyên giştî li ser rewşa gelê kurd.

Ango hebûna kurdan li vî welatî, ji bo nasina pîrsa kurdan, sedemeki berbiçav û konkret e. Paşê hebûna federasyona kurdan, xebata wan roleke baş dileyize. Ango ne tenê ez û Mahmut dixebitîn ji bo danasina gelê kurd. Her wusa kom û komelên kurdan ji hene û li ser rewş û tevgera gelê kurd informasyonê belav dikin.

Niha li Swêd, bi awaki fire tê zanin, weki kurd xwediyê zîman û edebiyatê ne û zîmanê kurdi zîmaneki indo-ewrupî ye. Multeciyan kurd bi xwe li mafê xwe geriyan, daxwaz û pêşniyazên xwe ajotne pêş. Wan da xuyan ku ew ji dixwazîn wek hemû komên mihacir (wek: ispanyolan, yugoslavan uhwd.) bi zîmanê xwe informasyonê wergirin. Xebatên çandî, belavkirina kitêban, xwendegêha mamostatîyê, tercuman ji bo kurdan, derketina kitêba SIV'ê (Sazgêha mihaciran ya dewletê) li ser kurdan, filmên ku me çêkirine, ev hemû tiştên han bûne navgîn (halet) ji bo naskirina pîrsa kurdan.

ROJA NÛ : *Xebatên te yê dawîn çi ne li ser pîrsa kurdan ?*

E. CLASON : Ez, brayê min û Mahmut, me bi hevra filmek çêkir, piştî ku em ji Kurdistanê Suriyê vegehiyan. Paşê me filmeke din, bi navê "Kine Em ? " çêkir. Bi çêkirina vê filmê mebesta me ew e ku em bîdîn zanin weki kurd xwediyê zîmanê xwe yê taybetine û kurd ji dikarin wek herkesî filman çêbikin. Her wusa kurd bi xwe û zarokên wan bîzanîbîn ku zîmanê wan hêja ye û divê ew lê xwedi derkevin.

Filma "Zozan" ji bo zarokan, di sala 1980'an da, serhev di sê (3) beşan da, di TV'-da hat weşandin. Niha em dixwazîn wê vegehin ser zîmanê kurdi.

Ew filma ku me li Kurdistanê Suriyê kışandibû, bi navê "Welatê Me Kurdistan", di dawîya meha gulanê da, li Polonyayê, di festivala filmên kurd da beşdar bû. Rexneyên baş girt. Ji bo filma "Kine Em?" me muracaatî festivala filmên mûsîkî li Fransayê kir. Em hêvidarîn ku bête qebûlkirin. Ji ber ku axaftina di filmada, bi zîmanê îngilîzî û nivîsandî lê tê zêdekirin, di hêla navnetewî da rola wan ya propagandayê pirtir dibe.

ROJA NÛ : *Weki din tu gotinên te hene ku tu dixwazi bigihîni xwendevanên kurd ?*

E. CLASON : Gotinek heye, divê em qet ji bira xwe dernexin: "Geleki yekbû-yî nayê bîndestkirin". Yekitiya kurdan, teminata serketina wan e. Ji bo xebata pişgi-riyê jî, ji bo yê wê wek min ji wê hêsantir bîbûya eger yekiti hebûya.

Li dijî êşkence û zulma faşîzmê li ser girtiyên siyasi, xebateke hîn ji xurtir pêwis-te.

Divê malbatên kurd, di malda, bi zarokên xwe ra kurdi bipeyvin. Li gor ditina min ev tiştêki pîr gring e.

ROJA NÛ : *Em sipasî te dikin ji bo bersivan.*

E. CLASON Ez ji sipas dikim.

ŞÊRÊ MÊ

*Girane eskerê Elê Osman, Nuri Paşa, Zeki Beg, Dewrêş Beg,
Alaya Sêêertê, fırqa Wanê, Tabûra Bitlisê,
Hê tirkê deşta Mûşê, pêxasê çiyayê Serhedê,
Eskerê Cwaxcûrê, miçlisa Yazirmê dakete deşta Mûşê,
Kete çemê Binalixê , kete ber ava Mûradê,
Dı geliki kûrda avêtine ser me,*

*Seyêd-Xan bî sê dengê gazi dîke, li Elicanê Gerdangazi,
Li Tofiq, li Silheddin, dibêje:*

*"Bav û birayê min bûno, mêr bin, mêre çê bin,
Îro roja mêra ye, ezê teminekê li we bikim, temina apê xwe meşkênin,
Esker mekujin, êtim in, xirib in,
Zaroyê xelkê ne, binemr in, gunene,
Bikujin zabit û qumandarê Cumhuriyetê, eduyê dinin,
Ez bavê Silheddin im dî nava min û wan da
Ava Mûradê, hidûdê eceme."*

(Ji kılama Seyid Xan)

WELAT

Wexta ku bavê min eskeri kiryê ez pê nizanîm. Hingê ez hin ne li dinê bûme. Lê diya bin ew, gelek caran ji me ra gotine, çawa bavê min ji eskeriyê zû zû reviyê, bona vê yekê cendirmeyê Tırkan çawa dî ser mala me da girtine, çawa bavê min, bo ku neyê girtin li çolê û çiyên razayê, û çawa cendirman dane dû wê di nav garisê himber da...

Bavê min çima ji eskeriyê hez ne kiryê, ez pê nizanîm. Ma kijan insanê Anadolê ji eskeri hez dîke? serda ji eqer ew Kurd be.. Disa ji eskeri bî wi dane kîrîn.

Bavê bin berê ne ewqas welatparêzêki hîşyar bû. Bona ku em bî karê han mijûl dibûn, hêrsa xwe bî me dîani, herçiqas me guh ne dîdayê ji wi disa şîret û nesihet li me dîkir û dîgot: "Hûn memûrê dewletê ne, divê wek bûka teze bin!" Ango bêdeng û baql.. Lê disa ji, min rojeki dit, piştî ku guhdariya kılamê Kurdi kîr ji radyo Bexdayê, kelogiri bû û dengê xwe bilind kîr got: "Lo, em Kurd bê xudi ne!..

Rojekê ji, baş nayê bira min çima, gelek bî min hêrs keti bû. Got: "Tu wek Bolşewik i!"

Ez kenim û min jê pîrsi:

"Peki Bolşewik çî ye?"

"Bolşewik.. Ango, merivê ku li ali feqîran e, diji dewlemendan e.."

"Ger usa ye, tiştêki ne xirab e.."

Li dawiyê ew ji bû wek me: hîm welatparêz, hîm ji çep.. Berçavikên xwe dîda ber çavê xwe û kovarên *Yön û Ant bî sebr, hûr hûr dixwend. Bî riya xwe yê sîpi bû poropagandisteki baş dî nav gundiyan da.

Eskeriya wi ku çend caran jê reviya bû, dî dema serhildana Şêx Sait da derbaz bûye. Wi wek hın kesan hez nedikir behsa rojên eskeriyê bike. Lê serpehatiyek xwe yê eskeriyê ji min ra gotî bû ku tucar ji bira min neçû. Ezê we ra ji bêjîm:

Şêx Sait û merivên wi hatibûn girtin, serhildan şikestî bû. Leşker dî gundan da "paqiji" dîkir. Tabûra me lî hêla Licê û Qulpê kar dîkir.

Lî vir û wê merivên reviyayî hebûn lî çîyan. Carcaran dî navbera me û wan da musademe çê dibû. Carêk Yûzbaşiyê me birindar bû. Lê meriveki hîşk û zalim bû. Mîlê xwe yê pêçandi dî bin qapûtê xwe da veşart, disa lî hespa xwe suwar bû û wek ku tîstek pê ne bûye lî pêş me ajot. Ne dixwest esker sist bibe. Meriveki bê merhemet bû.

Em nêzi gundeki bûn, me dit meriveki kal ber bî newalê direve. Leşkeran bî dû tîfing berdan. Pîştî çûn anin. Jî ling birindar bîbû. Ew bî ling va lî guliyê tûyê derdakirin û bî çoyan lêxistin. Jê dipirsîyan gundî revine kiderê, lî ku xwe vedîşêrîn. Kaleki inat bû. Dîgo "ez tîşteki nîzanîm." Belki bî rasti jî ne dîzani bû. Pîştî agir berdane riyê, rebenî wêk çirê şewîti, çû.

Gund wala bû. Esker lî malan belav bûn, lî pere, zêr, tîştên usa gerîyan, berikên xwe bî kakilê guzan, bî tûyan û bastîq tîje kîrîn. Xuya bû, hertîştên xwe lî wir hîştîbûn, bona xilaskirina canê xwe piçek beri me revibûn. Dî nav malan da komikên guzan hebûn, piçek jî wan teze hatibûn şikandin. Dî dîzikan da rûn berojan da mast, dî pêteg û tûran da sawar û birinc..

Eskera rûn, penîr, sawar û ard lî erdê belavkîrîn, hemû telefîrîn. Xwarina wan qedexe bû, dîgotî, dibe ku jârkîrî bin.. Mîh û bîzî dî nav gund da bê xudî mabûn. Ew girtî serjêkîrîn. Agîr dadan û sitilên mezînan dan ser. Wê êvarê herkesî tîrî xwe xwar. Bo zabîta jî berx qelandî.

Sîbê da zû em derketî rê. Ciyê ku em pê ra dîçûn bî dara beriyê xemlandî bû. Nîşkava dî nav daran da tîfîngêk teqîya û yek jî me kete erdê. Tekmenek bû gule dî orta eniyê da xwarî bû. Em hemû ketî sengerê û ciyê ku deng jê hatîbû dane ber gulî. Teqe teqa makînelîyan bû. Pîştî em jî wî beyarî hîlkîşîyan lê me kesek ne dit.

Em jî wî pozî derbaz bûn nebûn, disa tîfîngêk teqîya.. Vê carê gedîkîyek hatîbû lêxistin. Esker disa lî hember gule barandî. Lê jî himber tu dengê dîne derneket.

Bî vî awayî bî saetan derbaz bû. Her carê teqîna yek guleyekê û jî me yek mîrî.. Tîrs ketîbû dilê eskeran.

Lî dawiyê em rasti rêça xwinê hatî û pîştî pozekî me ew şerwanê xurt dit. Lî ser rû ketîbû erdê dirêj bîbû. Lî ser sing çar qor fişeng, bûkek ciwan û bedew bû. Guliyên wê yên dirêj bî xwîna singê wê war bîbû. ..

***

Gotîneke Kurdan heye : Şêr şêr e, çî jî e, çî mîr e...

*Yön, Ant : Du kovarên çep ku dî salên 1964 - 1970 dî lî Tîrkiyê bî Tîrki derketî.

**LECA HELBEST Û SERPÊHATÎYAN
BI NAVÊ HOZANÊ MEZIN**

EHMEDÊ XANÊ

Kovara Roja Nû bî navê nivîskarê Kurd yê mezîn Ehmedê Xanê "Leceke Helbest û Serpêhatîyan" dî nav xwendevanan da vekiriye, hemû kes dikarin tevi vê lecê bin. Armanca vê lecê ewe ku, alikariya xwendevanên nivîşa nû bike, efrandinên wan pêşkêşî gel bike û edebiyata kurdi dewlementir bike. Mercên (hoy) vê lecê li jêr xal bî xal hatine rêzkirinê, em bawer dikin ku xwendevanên me wê tevi vê lecê bin û efrandinên bijarte û baştir tevi pêşketina edebiyata Kurdi bikin.

- 1 — Helbest û Serpêhati pêwîste bî zîmanê Kurdi bîn nivîsandin.
- 2 - Her xwendevanek tenê bî efrandineke xwe va dikare tevi lecê bibe.
- 3 - Helbest û serpêhatiyên ku wê bîn nivîsandin pêwîste jî sê rûpelan dirêjtir nebin.
- 4 - Her xwendevan hewce jî xwe ra naveki veşartî bibîne û binê efrandîna xwe binivîse û adrêsa bîn diyar kîrin.
- 5 - Encamên vê lecê wê di meha 10'an da bîn diyar kîrin.
- 6 - Xwendevanên me pêwîste nivîsarên xwe heta dawiya meha 8'an, li ser adrêsa kovara "Roja Nû" rê bikin.
- 7 - Sîsê di warê helbestan, sîsê jî di warê serpêhatyan da 6 xelatên bîn dayin. Ev xelatane li Elmanya Federal, li bajarê Berlinê, di şeveke çandî da wê bîn belavkîrin.
- 8 - Kovara Roja Nû, hemû efrandinên serfiraz wê di kovarê da çap bike.

REDAKSIYONA ROJA NÛ

KEÇEKE KURD DI LECÊ DA KETE DERECÊ

Keçeke Kurd bî navê Berfin li Swêdê di warê nivîsandina serpêhatîyan da, di nav bî hezaran zarokên biyani da kete derecê û di vê lecê da xelatêk girt. Ev keça Kurd di serpêhatiya xwe da li ser rewşa Kurdistanê, zordestiyên li ser gelê kurd û hatina xwe li Swêdê sekîniye, bî zîmanê hêsa benda xwe nivîsiye. Berfin bî xwe 13 saliyê û niha li Swêdê dimîne. Ev leca jî aliyê rêxistinên "Barnjournal" û "Allmanna Barnhuset" hatiye amadekîrin. Ji aliyê din helbesteke vê keça Kurd jî, di pirtûkeke helbestên zarokan da hate çapkirin, navê helbestê "Dar" e.

60 SALIYA SERHILDANA ŞÊX SEID

(1925)

Hay li minê
Ezê bî destê Diyerbekîra şewuti ketim
Dilê minê bî halê min şewuti
Grane dengê top û metralosa û teyara bî şefeqa
sibê ra

Bî ser eşîrê kurda va herîki
Şêx Seid Efendi bavê Ali Reza li aliyê
Kurdistanê dîkir gazi dîgo:
Bavkino, mêrê çê bin, çê bixebitin, mêrê Tırka
bikujin,
Dilê minê bî herba Kurda û Tırka pır şewiti...

MUNZUR

Tevgera Şêx Seid di diroka Kurdistanê da ciheki gring dîgre, isal sersaliya vê tevgera dikeve 60 saliya xwe. Zarokên di wê dewrê da hatine dinê, iro kalên rûsipî û pirên porsîpine û ew niha 60 saline.

Beri 60 sali gelê Kurd ji bo mafên xwe yên netewî û demokratîk serê xwe hilda û li dijî neyaran bî cengawerî şer kir. Burjuvaziya Tirk bî terör û bî zor ev berxwedana di nav xûnê da hişt. Bî deh hezaran mirin û birindar bûn. Van êş, kovan û kulên mezin paşê tovên serhildanên Giridaxê û Dersimê avda.

Ji bo serketina hêzên pêşverû, ev rojên buhîrî û diroka me gelek tiştên hêja va tîjiye. Vekolandina diroka Kurdistanê û fêrbûnê tiştên kêrhatî ji ber vê dirokê, wê serketina gel hin ji nêzîktir bike.

Destpêka Şer da Şertên Diroki Çi Bûn ?

Paşî çar sal ajotina şerê Cihanêyi Yekemin, împaratoriya Osmanî bin ket. Hê-

zên emperyalîst di navbera xwe da peymanî Sykes Picot di sala 1916'an da bî veşartî imza kirin. Wan angorî vê peymanê dewleta Osmanî di nav xwe da beş kirin. Erdên ku ji dewleta Osmanî hatin rîzgar kirin, dewletên emperyalîst li ser van erdan dewletên derewin damezerandin.

Di sala 1918'an da, Îngilîzan li Baxdayê û li beşekî Kurdistanê dewleta Iraqê saz kirin. Frensê jî, li Suriyê û li hêla Ciziri dewletek saz kir. Xetên axa Kurdistanê di vê demê jî nûh va hatin kişandin û Kurdistan bû çar perçan.

Ji vî şerî Kurdistanê jî gelek zerar dit. Gel bî baçên gran va hatin girêdan, kedxwariya aborî zêde bû, gel hate zêrandin. Nexweşiyên gran di nav gel da peyda bun. Gel jî erdê xwe hate dûr xistin, wan gelek kes şandin leşkeriyê. Bî vî tehri aboriya welat sero-bino bû, pêşketina civakî hat sekinandin, welat di nav şer da hate hilweşandin. Ji aliyê din gelek faktorên der û hundur jî bina gelê Kurd teng dîkir. Êdî jî der serhildanê tu rêke xelasiyê ne mabû.

Lı hemû cihanê, dı nav van salan da hejmarên şerên rızgarbûnê zêde dibûn, tekoşinên mafê çarenusi bılınd dibûn. Dı sala 1917'an da Şoreşa Oktobirê ser ket. Vê bûyera mezin, dı nav gelên bındest da agirê şoreşê gur dıkir. Ev şoreşa jı bo van gelan bûbû hêvikê.

Dı sala 1919'an da Prensipên Wils. lı hemû cihanê tesireke mezin nişan da, gelên dı nav dewleta Osmani da cih girtibûn, paşi "Prensipên Willson" baweri û hêviyên jı bo mafê çarenusi hin jı xurt dıkirin.

Dı navbera van salan da lı Kurdistanê Gelê Kurd lı hêla bajarê Koçkiryê ser hildabû. Ev serhıldana jı aliyê zordestan da bı hoviti hat şkeştandin. Edi daxwazên zordestan diyar bûn.

Hêzên ku dı Şerê Cihanêyi Yekemin da serketin bı dewleta Osmani va peymanek dı sala 1920' an da girêdan. Angorê vê peymanê bı navê SEVR, pêwist bû Kurdistanê otonomi bê sazıkirin.

Lê, Peymana Sevr, peymanek mırı bû, daxwazên vê peymanê tu wext nehatin bı cih anin.

Kemal Atatürk, lı diji emperyalistan dema dest bı şer kır, alikari û pıştıgırtiya Kurdan dıgeriya wı lı ber Kurdan sond dıxwa, weki paşi şer, mafên Kurdan yên netewê û demokratik wê bên dayin. Kurdan bı Tırkan va tevayi lı diji emperyalistan dı vı şeri da cih girtin. Burjuvaziya Tırk paşi şer welatê xwe azad kırin û emperyalist jı welatê xwe bı dır xıstin. Paşi peymanê lozanê dı sala 1923'an da, êdi ev dewleta Tırkan ya nûh bı serfirazi karê xwe dıqêdand.

Wan, dı Konferansa Lozanê da hemû xalên peymanê Sevr avitin aliki. Lı ser pırsa Kurdan tu raberzin nehatin çêkırin. Tenê petrola Musulê wê dı nav erdê kujan welati da cih bıgre, lı ser vê pırsê hat sekandın. Noker, xayin û axa-begên eşiran, jı vê konferansê ra bı navê gelê Kurd telgrafên razibûnê dışandin û dıgotin "Em dıxwazın bı gelê Tırk va hevra bıjin. İsmet Paşe dıkarê temsila me Kurdan jı bıke".

Paşi xurtkırin û bı cih kırına dezgahê xwe, burjuvaziya Tırk, hemû mafên gelê Kurd yên netewi û demokratik hilda bıngın, lı diji gelê kurd hin jı dir û har bû.

Burjuvaziya Tırk, dı sala 1924'an da "Zagona Bingehin" pejırand û hemû kes kırin Tırk. Bı kincên Kurdan va gerin, guhdarkırına muzika kurdan, parastına edet û

kevneşopiyên kurdan yên netewi êdi bûbû guneki mezin lı "Cumhuriyeta Tırkiyê".

Burjuvaziya Tırk, hemû gotinên xwe yên dı dema şer da soz dabûn, bir kır. Hebûna welat û hemû mafên demokratik yên gelê kurd hatibûn inkar kırin. Jı der şerê netewi qet riya xelasiyê êdi ne mabû jı bo gelê Kurd.

Jı ber vê yekê dı sala 1922' an da komek ronakbir û welatparêzên kurd hatin bal hev û bıryarê sazıkirına rêxıstınêkê damezerandin. Miralay Xalıt Beg bû serokê vê rêxıstınê. Dı nav vê rêxıstınê da gelek avokat, doktor, subay, şêx û kesên mayin cih girtin.

Armanca vê rêxıstınê ew bû, Kurdistanê azad bê sazıkirin, dı vê wari da tekoşınêkê bı çekdari bê dayin.

Vê rêxıstınê dı nav demeke kurt da gelek endam û pıştewan lı dora xwe berev kır, lı gelek hêlên welêt beşên wê hatin vekırin. Dıjın, jı ber sazıkirına vê rêxıstınê, xêbatên wê, hatibû agahdar kırin, bo vê jı hêzên neyar gelek xemgin û acız dibûn, jı aliyê dın hertım xebatên rêxıstınê pêkol dıkirin. Wan dıxwast hê ev rêxıstın xurt nebûye, dı nav gel da şax venedaye, pıştı wê bışkênın, wê qels û jar bıkın. Dı dawiyê da jı wusan bû, serhıldanê hê despênkırıbû, rêxıstınê xwe dan dest, ketin ber pençên dıjın. Rojeki Usıf Ziyayê Bitlisi telgrafêkê bırayê xwe Rıza ra (ordiya tırkan da subay bû) şand.

Pıştı şaş femkırın û şırovekırına têlgrafa Usıf Ziya gelek zabıt û leşkerê dı nav rêxıstına "Azadi" da kar dıkirin vekışyane serê çıyan. Lı tu çıyan kesek leşker lı tevi wana nebû, dı dawiyê da, wan jı leşker serbest berdand, xwe jı çün Suriyê.

Vê telgrafê mecalek dabû hukmetê, hukmetê hemû kesên welatparêz yek-yek berev dıkirin û dıgirtin. Dı nav wan da Xalıt Beg jı hebû. Xalıt Beg çawa tê zanin serokê rêxıstına "Azadi" bû.

Şêx Seid armanca dıjın baş fem dıkir. Jı ber vê yekê guh neda gaziyên dadıgehê û neçû. Dı dawiyê da ew çû lı hêla Darahınê ciwar bû. Wı hertım lı gel, gund û navçeyên lı dorberê xwe ra pêwendı çê dıkir, lı ser bûyeran gel agahdar dıkir, jı bo hılanına dubendiyên dı navbera eşiran da wı hertım şer dıkir. Lê gel, jı ber êrişên hukmetê gelek tefekuri dıkir, şaş-metel mabû.

Dewleta Tirk ji bo pêşgirtina karên Şêx Seid û ji bo şkandina rûmeta wi di nav gel da, çî ji destê wê dihat bi dardixist, wek gelek dek û dolavan. Carekê dema Şêx Seid diçe hêla Piranê leşkerên Tirk, komeke cendirman dixwaze kesên hevalên wi bigre. Şêx dixwaze weki leşkerên Tirk dest ji vê yekê berdîn, di dawiyê da Şêx Seid dinêre ev yeka nabe, lêdixin vê koma leşkerên Tirk qirdikin. Ev yeka bi lez rengê bûyeran diguhurine, herkez vedikşe xetên xwe. Avahiyên hukmetê, kerekol û cihên mayin tên zewtkirin, kesên li van deran kar dikin, ji aliyê kurdan da tên girtin.

Navça Darahînê dikeve destên kurdan û kurd karê xwe di vê navçê bi rêva dibin. Bi vê—tehri despêkîrîna vi şeri, dijmin bi xwe amade dike û kurd ji mecbur dimînin, di roja 7.2.1925'an da tevi şer dibin. Bi derxistina zagonekê va, tê xwastin weki Şêx Seid serokê hemû hêzan, hemû beç û dil-esir pêwiste li Darahînê berev bibin.

Li paytextê Tirkîyê Enkerê kulisên politik her dîçin zêde dibin. Bi lez li Kurdistanê "Rêvabirîna Bi zor" tê elam kirin. Yektayên leşkerî û cebîrxanên mezîn li berbi Kurdistanê tînin şandin. Baça Aşar ji ortê tê hilandin. Hukmetê dixwest bi vê yekê va rîya alîkariya feodal û dewlemendan li tevgerê bîbire, tevgerê jar û qels bike.

Partiya Cumhuriyeta Gel hîn tedbirên gelek hişk pêkanin û pêşneyareke gelek hişk di meclîsê da pejrîrandin. Kemal Atatürk û İsmet İnönî ji piştgirtîya vê pêşneyarê kîrin. Dema ev pêşneyar hat pejrîrandin, li şûna serokwezîr Fethî Begê, İnönî derbazi li ser vi kari dibe. İnönî ji der tedbirên pêşîn zagona "Takrîr-i Sukun" derxist û du dadîgehên serxwebûnê saz kirin. Ji van dadîgehên yekê tenê ji bo Kurdan fermanên mirînê derdixist, ya din ji li Enkerê li dijî kesên li hemberî hukmetê kar dikin hatibû saz kirin, armanca wê ew bû weki van kesan bêdeng bihêle û zordestiyê li wan bike.

Li gelek hêlan serhildanên mezîn despêkîrîna, vê yekê gelek zora dijmin bir. Lice, Xani, Siverek di roja 2-3-1925'an da kete bin bandora Kurdan û dor li Diyarbêkrê hate girtin. Paşî hevketin û êrişên dîrdîrêj komeke 60 kesan pêk tî, ji bendên kete nav bajêr, lê di dawiyê da neçar man û bin ketin (27-3-1925).

Li hêla Vartoyê Kurdan êrişên mezîn birine ser leşkerên Tirk ew gelek perişan kirin. Lê, dijmin paşê pişt ji eşêra Lolan girt û derbên xedar li Kurdan xist. Vê ye-

kê rewşa dijmin xurttir kir. Di roja 19-5-1925'an da li Bitlisê Miralay Xalî Beg û Usiv Ziya hatin dardakirin. Dema Kurdan ev xebera bihist, bi pêşengîya Xalî-tê Heseni hêzên kurdan êriş birine bajarên Muş û Malazgîrê, paşê ev bajarên xistin bin destên xwe. Dema Kurdan dit, weki rewşa wan ne başe, wan xwe avite Kurdistanê Îranê.

Hêzên bi pêşengîya Şerîf Paşa û Yado bajarên Palû û Elazîxê zapt kirin. Dema rojekê di cebîrxanê da teqînek peyda bû, vê yekê di nav kurdan da bêgumani û dubendi pêkani. Di nav leşkerên Kurdan da bê disiplinî û tevliheviyê, bînciyên bajêr êşand û ew hatin hemberî hev. Vê yekê berxwedana li dijî leşkerên Tirk jar dikir. Di dawiyê da Kurd vekîşiyane berbi bajarê Palu.

Hukmeta Tirkîyê bi destûra hukmeta Suriyê, leşkerên xwe bi rîya hesin li hêla başur berbi Kurdistanê rêxist, ew hatin li dorberê bajarê Merdîn û Diyarbêkrê dor li Kurdan girtin. Ordîyên Şêx Seid li dijî wan berxwedan, di dawiyê da hêzên Kurdan berbi çiyayê Şeraffetin vekîşyan. Bajare Muşê ji di vê demê ji destê Kurdan derketibû.

Şêx Seid ji ber vê rewşa xerab dema bi rîya pîra Çarbuher xwest derbasi Îranê bibe, bi saya xayîntîya Qasîmê Cibranî, dijmin dor li Şêx Seid û hevalên wi girtin û ev qefîlandin. (27-4-1925).

Ev yeka despêka bînketîne bû. Şervanên ku bê serok man bi rojan xwe nedane destê dijmin. Ew li hêla çiyayên Girîdax, Sason û Çapakrurê berev bûn û heta sala 1928'an li dijî neyaran şer kirin.

Ordîyên dijmin cebîrxane û çek-silahên wan angorî yên Kurdan gelekî zêde bûn. Lê disa ji Kurdan bi mîrxasi, bi bineke fireh û cengawarî tekoşin dan. Li her derê, her kuçê, her malê gav bi gav Kurdan singê xwe kîrin siper û şer kirin. Ji ber gelek tengasi û dijwariyên mayin, ev tevgera di dawiyê da bînket.

Encamên Şer

Di nav vi şeri da hêzên Kurdan yên leşkerî ji aliyê dijmin da hatin qir kirin. Bi saya Ordîya Tirkî û "Dadîgehên Serxwebûnê" li dijî gelê Kurd êrişeke mezîn destpêkir. Li dijî Kurdan gîlî-gotînen ne baş û propagandake çewt û xelet hate ajotin. "Li her derên ku sunguyên Tirk tê ditin, li wir pîrsa Kurdan dibê tune be" wusan dîwîsî di roja 7-5-1925'an da rojname-

yên Tırkan dı rûpelên xwe yên pêşinda.

Hêzên dijmin paşi şabûneke mezin, bî hoviti û bî darê zorê, hemû mafên gelê Kurd yên demokratik û netewî, muhalefeta wî xeniqand, dî nav xwinê da hişt. Zulm û zordestiyê bêhampa dajot û dîçû. Jin, mêr kal-pir, zarokên piçûk ne digotin hemû Kurd xwe ra kiribûne dijmin û qir dikirin. Kemalîzm bûbû hovitike mezin. Mirovên Kurd li bêderan, li aşan, li meydanan dihatin berevkirin û bî zêndî dihatin kuştin. Wan xwarinên gel, alif û gihayên heywanan talan dikirin, wan gel dî nav birçibûnê da hiştibûn.

"Dadîgehên Serxwebûnê" şev-roj nedigotin li ser hev jî bo Kurdan fermanê mirinê derdixistin. Paşi bî sedan vir, derew û iftirayên mezin, gelek kesên welatparêz, ronakbîr û kesên bêgune hatin dardakirin.

Dî şerê Şêx Seid da nêzkaya 200 gund hatin hilweşandin, 800 malî zêtir mal hatin şewitanin û 27000 kesên bêgune hatin kuştin. Gelek kes berbi Sinop û Samsunê hatin ajotin, jî wana gelek rêda mirin.

Dî roja 28-6-1925'an Şêx Seid û 46 hevalê xwe hatin dardakirin. Şêx Seid dema wê bihata dardakirin gelekî bîna wî fireh bû, ew rûsar nin bû. Wî dî dawiyê da wusan got: "Me jî bo Kurdistanê Azad şer kir. Ez bawer dikim ku gelê Kurd wê heyfa xwe derine û wê Kurdistanê azad saz bike".

Serhildana Şêx Seid Tevgerê Çawa Bû ?

Iro burjuvaziya Tirk û berdevkên wê dibêjin wekî "dî nav tevgera Şêx Seid da feodalî, şêxan cih girtine, pêşengiya vî serhildanê kirine, tiliya Îngilîzan tev vî serhildanê da heye û daxwazên dinî ev serhildana pêk aniye, jî ber vî yekê, ev tevgera, tevgerê kevneperest û paşverû ye." Bî vir, derew û bî destê propagandaya çewt û xelet burjuvaziya Tirk li ser vî tevgerê gelek tîştên nerast ajotine pêş. Hin kesên xwe "Çep" dihesibinin jî gelekî dî bîna te-sira vî propagandayê da mane.

Bê şik tevgerê li dijî zordestiya netewî û kedxwariyê bejn dide, tevgerê netewî ye. Eger ev serhildana serketa, dezgahê kolonyalîzmê wê bişkesta, zîman, çanda gel wê pêşta biçûya. Ev yek jî bo xêra gel û mafên gel gaveke pêşverûye. Daxwazê netewî ye.

Eger rengê netewî, dî nav daxwazên serhildana Şêx Seid'da tune bûya, dî wê demê da li Tirkîyê gelek Serhildanên kevneperest pêk dihatin, wê çaxê pêwîst bû kevneperest, olperestên Tirk-Kurd bûbûna yek, pişgirtiya hev bigirtana.

Çawa me li jor jî diyar kir, wêkî savciyê dadîgeha Diyarbekrê û serokê wê, dî gotinên xwe da, ev serhildana vek serhildanê netewî nişan dane. Jî bo vî yekê jî, ew kêsên dibêjin "na ev serhildana ne serhildanê netewî ye, ew serhildanê olperestî ye" baweriyên wan puç dike.

Jî aliyê din hin kesên din jî dibêjin wekî tiliya Îngilîzan dî nav vî serhildanê da heye. Dî wê demê da li ser rewşa bajarê Musulê çawa tê zanin gelek raberzin hatin çêkirin, dî wê demê da, ev serhildana teqîya. Disa istihbarata Tirk dî wê demê da gelek dokumentên çewt û xelet jî ber xwe amedekirin, dî dawiyê da propaganda kirin, wekî ev serhildana bî destê Îngilîzan hate bî darxistin.

Herkesê zana û bî hiş dizane wekî Îngilîzan dî wê demê da Kurdistanê Başur xistibûn bîna destê xwe û pey petrolê ketibûn. Îngilîzan bî rasti ne dixwaztin li ber serê wan şerêşike din peyda bibê û parekî Kurdistanê azad be. Wek çawa hukmeta Tirkîyê ne xwaze li Kurdistanê Îran û Irak azad bibê, li wir pêşiya tekoşina demokratik û netewî bend bike.

Serhildana Şêx Seid Çima Bînet ?

Pêwîste em li ser sedemên bînetîna vî serhildanê bîsekînin û hin dersan jê derxin.

— Li Kurdistanê pêwendiyên feodal dî vî demê gelekî xurt bûn. Dî nav vî sazumanê da çînen modern hin pêk nehatibûn. Çîna karkeran nikaribû dî wê demê da pêşengiya vî tekoşinê bike.

— Hevketinên dî navbera eşiran, du-bendiyên mezheban gelekî kêrî dijmin dihat.

— Vî serhildanê li hemû Kurdistanê şax veneda. Li hin hêlan şer gelekî hişk û dijwar bû. Lê li hin hêlan bêdengî û aramî hebû, alîgirên vî tune bû. Jî ber vî yekê dijmin carina hezên xwe bî lez li van hêlan berev dikirin û li ser Kurdan da dişandin. Dersm ketibû dorê, dijmin çav berdadû vî navça Kurdan. Lê dijmin ne di-

xwast ji nişkêva êrişi ser Dersimê bîke, hêviya demeke musayit mabû.

— Ji aliyê teknik, taktikên politik û a-boriyê da tevger jar bû. Çekeke otomatik dema dikete dest, hejmara kesên wê bi kar binin, gelek kê m bûn. Vê yekê, di warê wundakirina mirovan da gelekî zîrar dîgi-hande tevgerê.

— Bi tehreki merkezi, rêvabirina tevgerê gelek dijwar bû, tunebûna planên şer û bêdisiplinîyê tevger berbî binketîne dîbir.

Ji der xurtbûna dijmin di warê çekan û mirovan da, dijmin carina bi hêzên kolonyalist yê mayin va hevkarî pêk dani. Vê yekê ji tesireke mezî di warê binketîne da list.

— Hêzên kolonyalist zanibûn weki Kurdistan dewlemende, ji ber vê yekê rîzgarbûna Kurdistanê nedixwastin.

— Faktoreki mayin ji, beri despêkirina serhildanê girtina pêşengên tevgerê bû. Dijmin ji her tîştî agahdar bibû, dijmin mecal neda Kurdan, weki ew xwe amade bikin, hêzên xwe berev bikin, leşker û serokên kurdan xwe bîghînin meydana şer. Hemû rê hatibûn girtin.

Ji der van sedemên jorin, gelek sedemên mayin ji hebûn, weki binketina Kurdan hêsatir dikir.

Em hemû goriyên (şehî) tevgera Şêx Seid bi hurmet bir tinin . Ev tevgera di tekoşina gelê me da, tekoşina netewî û demokratik da merhaleke mezîne.

Goriyên gelê me wê bèn biranin.

هه‌و‌الن‌امه‌ی ک‌ت‌ی‌ب

SUKERMAN

Û XEBATÊN WÎ YÊN

KURDZANIYÊ

Î. Sukerman niha hesab dibe kurdzaneki welatê me yê bî nav û deng. Ew doktorê ulmê zımanzaniyê ye, pêşengeki zımanzaniya kurdi ye. Gelek salan ew di instutiya Rohilataniyê ya Akedemiya Ulmen li Leningradê da xebitiye. Ew bûye şagirti kurdzanê navdar Qanadê Kurdo, Pey qedandina xwendina bilind û beşa kurdzaniyê da, bî tevi Ereş Şemo, di sala 1932'an da destpêdike bî gramatika zımanê Kurdi va mijûl dibe, ew paşê çend nivisarên li ser zımanê Kurdi dînivise.

Sukerman, di sala 1936'an da, bî serfirazi disertasiya xwe ya derheqa tewandina navan li zaravê kurdên Ermenistanê da xwey dîke (pawan dîke). Paşê, ew disa bî kel û ced, bî dil û can pirsên zımanê kurdi va mijûl dibe, gelek bend, berevok û xebatên wi yên mayin çap dibin, bî saya kijana ew wusan ji navê doktorê ulmên filologiyê dest tîne.

Nameke xwe da kurdzanê bî nav û deng, Serokê Akademiya Kurdi li Iraqê yê pêşin Kemal Mezher (niha zaniştgeha Suleymaniyê da mamosteye) ji Sukerman pirs dîke, ku çawa bû, weki Sukerman bî xwe bî kurdzaniyê va girt, çima ewi ew rê ji xwe ra bî jart. Sukerman bî vi awahi bersiva wi dide:

— Ez havina sala 1931'an, li beşa ingilizi da ya instutiya Leningradê ya dirok, filozofiyê, litteratur û zımanzaniyê da hatim pejrandin (qebul kirin), lê dersan zivistanê destpêdikir. Ez wê çaxê bî demeke derbazok hatim kışkırin, ku beşa zımanê kurdi da şeş mehan hinbim. Berê min çet nızanibû ji, ku li rûbarê cihanê kurd hene. Beri her tiştî dewlemendiya zımanê kurdi (zaravê kurmanci) ez zendegirti hiştim. Ez wê behra bêserobin da kar bûm û ava wê behrê çawa dibêjim, ji min ra bû ava avilheyatê.

— Paşê ez bî zargotina kurdi va mijûl bûm -Sukermandibêje- min nasiya xwe da nımunên wan efrandina, ku ev gelê rohilatê yê kevn û aqılbend di nav sal û zemanan da saz kiriyê. Eger ji min ra li hev bihata hemû tişt serê seri da destpê bikim, minê ji stranên kurdi destpêbıkira û ezê tenê bî wan va mijûl bûma...

Îsaha Sukerman, eva 60 sala bî karên zanisti va mijûl dibe, bî taybeti li ser zımanzaniya kurdi. Ew salên cihê-cihê bûye doçentê instutiya Leningradê ya zımanên bıyanê. Paşê ew bûye serwerê kursiyê wê instutiye ya Zımanzaniya gışti (tomeri). Ji sala 1931'an vir da ew bûye endamê Partiya Komınistên Yekitiya Sovyet. Sukerman, wusan ji li diji Ordıyên Hitler, tevi şerê welat bûye. Ew bî çend medalye û nişanan va hatiye rewakirinê.

Sukerman, di sala 1962'an da pirtûkeke gelek hêja nivisi, ev pirtûka bî navê "Serhatiyên Zımanzaniya Kurdi" ji aliyê Akademiya Yekitiya Sovyetan ya Ulman da hate çapkırin. Bona amedekırina vê pirtûkê bawer bıkin ewi hemû pirtûkên zargotin û zımanê kurdi daye xebatê, ku hetani wi çaxi hatıbun weşandin. Sukerman çend bend û lêgerinên xwe ji, di nav weşanên din da, bî navê xwe yê kurdi va - İskoyê Usiv va weşandine.

Sukerman wusan ji çend bendên hêja li ser zımanê kurdên Xoresanê-bakura İranê nivisiye.

Ew niha li Moskovayê dimine, ew teqawıt bûye.

TÊMÛRÊ XELİL

Jı helbestên elmani

LI SIRGÛNIYÊ

Rojekê jı rojan welateki mın ji hebû, pır çeleng;
Dirêj dıbûn têde mazi*, binevşan xwe lı ba dıkrın.
Xewnek bû ew ax, çı xewnek ciwan.
Ez radımûsandım welêt bı zımanê bav û kalan,
Bı mın ra dıgot bı Almanı
(nayê aqlan çıqa xweş bûn ew peyvên şırin.):
"EZ HEZ DIKIM JI TE".
Xewnek bû ew ax, çı xewnek ciwan.

*mazi : cınsek daran

LAWEK JI ASRA

Keça çeleng qıza sultên
Bı hatına êvarê ra
Berê xwe dıda çaviya ava zelal,
Sıvık sıvık dıçû dıhat.

Ebdeki xort êvar êvar
Lı nêzıki çılıkên ava zelal
Xwe dıda benda keçikê,
Heku dıçû melûl dıbû.

Xatûn rojekê bervê hat:
"Navê xwe tu zû bide mın,
Xelkê te kiye bêjê lawo,
Tu jı kijan welati yi !"

Û xortê ebid ji bersiv da:
"Muhemmede navê mın, jı Yemen,
Ez jı eşıra Asra me,
Dema aşiq dıbın ew dımırın."

REINRICH HEINE (1797-1856)
Wergerandin jı Almanı : Şahinê B. Serokli
(Sydney - 1985)

GIRIK

Ax, xweli li serê me keran be; em ji berê wek qûl (Beni Adem) xwedi ziman bûn. Zimanê me hebû, çand û bejeya me hebû, helbest û stranên me yê nîndîk hebûn; ango berê me hîs û daxwazên xwe bi zimanê xwe bi hev fêmdîkir û ne wek nîha bi zîre-zîre.

Erê ez beni, ji wi zimanê me yê dewlemend nîha du peyvok mane: Ha.....Ho. Bê guman hun ecêb-mayi dîminin ku çawa ew zimanê me yê kûr fere iro bi du peyvên HA û HO maye. Bi kîni ecêb û olexanek hat serê me, hîşên me firandin, em bîzdoyi kîrin û lewra zimanên me ketin hev, li hev fertîlin û wîsa me zimanê xwe ji xwe bira kîr. Ji roja wê bêtarê şûnve, nema tiştêk tê bira me ji xencê Ha û Ho.

Çiroka girika zimanê me çirokeke kevne. Ber bi sedan sal bapîrek me li newaleki bi dilek şad stîranek dîgot û ji xwe ra dîçêri, dema binek beyanî ket pozê wi. Bapîrê me serê xwe jorve hîlda û nefesêk kûr kîşand; ev bîna qewîn ya guran bû lê wi xwe xapand û bi xwe ra got, "ev bîna ne ya gurane". Bîna gur her ku çû pîrtîr bû û kesekî nedîkanîbû êdî hebûna wi înkâr bîke. Dîtîna gur ji li ser erdê me her dem bi mîrînê ve girêdaye.

Bapîrê me berdewam kîr bi xwe ra bîbêje, "na, na tu gur li vê derdorê nayên dîtin". Ew ber xwedê geri ku gur ji wi dîr bîminin. Demek kîn derbas bû ta ku dengêk beyanî û ne xweşket guhên wi, dengê gur!

Guhên bapîrê me baş vebûn û xwe dan ser deng. Tu guman nema êdî, ku ev dengyê gurane lê ji ber ku dîlê wi weqa ji dîtîna guran acîz bû, wi çêrandîna xwe domand û xwe li hebûna gur nekîr xwedi, yê ku hêdî hêdî berwi wi çû û nêzîkî lê kîr. Dîsa bapîrê me bi xwe ra peyivî bo xwe înakîrin bîde ku ev ne gure. Dengê gur êdî dest pê kîr dî guhên wi de bîke zîng-zîng lê dîsa ji wi bî serîşkî got: "na, na, gur li vê derdorê nayên dîtin". Dûra serê xwe rakîr û dî çawa gûrek li serê gur ji nav mij tîye der. Canê wi dest pêkîr bîrîcîfe û tamarên wi vîre sist bûn, lê dîsa ji wi bi xwe ra got: "na, ez bawer nakîm ev gur be; ev tiştêk dîne". Serê xwe dî nav gîhayê kesk dî veşart û bi dîzi got: "Ew li ber çavên min wek gur xuya dîke lê ew ne gure". Dûre çavên wi dîsa li gur ketin, yê ku nîha dî nav daran da dîbezi. "Na, na, ma gur li vir çî dîke?", got bapîrê me, "bê guman çavên min êdî baş nabinin". Dî navbera wi û gur da sê-çarsêd mîtro man, dema ew qîrî û bang kîr: "Xwedêyo, ma rast ev gurê? Na, na, ez bi qurbana te bîm, bîla ne gur be". Dî navbera wi û gur da man pênc mîtro lê dîsa ji wi got: "bi

daxwaza xwedê ev tiştê li ber çavên min ne gure. Ma bo çi gur be? Belki ew hiştire; yan file û yan tişteke dine; belki ji tew tişteke li pêş çavên min tune! Belki ez xirîfi me, êdi tiştê li hember çavên min dibin gur".

Qasi çekirina kevireki wêde, gur dest pê kir bervi wi bixuşe. "Ez baş dizanîm ev tiştê dixuş ne gure lê çêtire ez ji ber birevîm", got bapirê me û meşiya. Dema li dû xwe sêr kir wi dit çawa gilêz bi derdora devê gur ketiye. "Ey xudayê mezin! Her tişt ji destê te tê der. Bila ev tiştê li dû min tê ne gur be...". Tîrsa wi her ku çû pirtir bû û wi disa bi xwe ra şor kir: "Ma ez çiqê behîşim! Ez çawa ji ber pisikek kûfi dîrevîm; û ew li ber çavên min wek guran xuya dîke!!".

Ta ji dest wi hat der ew bezi lê belê wi reva xwe zor dereng hişt; dema wi li dû xwe mêze kir wi dit çawa çavên gur dibirûsine û êdi ew bi nefesa gur ya germ ji dihesiya. Wi reva xwe domand û bi xwe ra digot: "na, na, ev nefesa ne ya gurane". Dema pozê gur yê şil gihîşt paşiya wi, tîrsa wi hin kûr bû. Ew li paş xwe ziviri û baş dit çawa gur hema dixwaze xwe çêke ser wi. Ji tîrsan ra ket xwar û çavên xwe qurç kirin bo ew gur nebîne. Lêvên wi dicirîfin û wi hin bi xwe ra digot: "Îşella ev ne gur be".

Dema gur gezek di hêtek wi da lêxist, bapirê me bi dîranên wi yê nî tûj hesiya, qiri û got: "Ez dîzanîm ku tu ne guri; de bese êdi, min metiqtiqire*, ez ji qeşmeriyan hez nakim". Gur gezên xwe kirin du û sê û devê xwe yê birçî ji goştê bapirê me tîji kir. Dema xwina wi dest pêkir birje wi bang kir: "Ha...Ho..., ev gure, ha, ho...". Feyd û newal ji qirin û nalina wi tîji bûn.

Ji ew roj vîrda, û ji derdê şin û tîrsê me -koma keran- zîmanê xwe yê cîwan ji bira kir û em tenê dibêjin Ha...Ho....

Ger bapirê me xwe nexapanda û hebûna gur ji destpêkê da inkar nekira, goştê wi, wê ji hêla gur da nehata xwarin û wisa zîmanê me yê çeleng ji wunda nedibû.

*tiqtiqandin : Dema yek bi tiliyên xwe parsiyên yek din dixurine.

Ev çiroka kîna di kovara EL EREBÎ (Hejmar 309-8-1984) ya li Kuwêtê tê weşandin di bin navê EL-UQDE da hatibû nivisandin. Berêz SEFWAN ELŞELEBÎ ew ji Tirki wergerandibû zîmanê Erebi û min ji ji Erebi wergerand zîmanê Kurdi. Ş.S.

Sydney XII - 84

Nivisa Orginal (bi Tirki) : Aziz Nesin

Wergerandina zîmanê Kurdi : Şahinê Sorekli

DENGBÊJ KEREM

Dî hejmara kovarêye bûri da, mîxabîn jî ber şaşiyekê dî bîn nivêsarname-siya lî ser Kerem da, têxteke wi ya dîn hatibû çap kîrîn. Jî ber vê yekê, em wê serpêhatiya Kerem lî jêrê dîweşîn.

Ev serpêhatiya, Kerem û mîrîna axê, qewimandîneke rast e. Ehmed beg, axê gundê Xaça û xwedanê pîranîyên mêrg û zevîyan bû. Lê tenê neh-deh malên wi gundi berxwe didan ku axa erdê wan zevt neke. Ehmed axa jî dîkîr wan bî tîrs û zorê jî gund derxe û erdê wan jî xwe ra zevt ke. Rojê kê lê dixê rûspîyê wan malan, Keko, dîkuje. Bîrayê Keko, Xosrof jî tev pîsmamê xwe va diçîne ber mala axê û gullekê berdîdnê, dîkujîn. Demê kê şunda jîna axê cawê diçîne ser Kerem, ku were kîlamekê bavêje ser.

Kerem dibê:

Mala mîn lî ebexê, lî aşê Kera.
Bînya gundê me da du gund hene;
Yek Xaçaye, yek Bîzîrxane,
Çawa dibêjin usane,
Lema Kerem dînale.
Lî Xaça axak hebû,
Pêncsed pezên wi hebû.
Lê bê kîras bû.
Usa jî mîzîre,
Hê tav nede, avê lî ser xelqê dibîre.
Ewî çû lî ser wi deh mali bîrî.
Mezînê wi deh mali navê wi Kekoye,
Jî bav û kalê xwe da jî Xenîmine,
Jî axê ra go: "Kuro Ehmed bîhêle
Em zevîya xwe avdîn, avê disa bîdne te."
Ew axayê mîzîr gote kurê xwe û xulamê xwe,
Go: "Ewî têxne herqê bikutîn!"
Caw hat, gotîn axê mîzîr Keko kuştîye.
Pîsmamê wi jî çûn, ewê mîzîr kuştîn,
Bêra wi ma dî heriyê da...

Kerem dibê, jî Qeymez çûme Xaça,
Mîn rê lî hev pêça,
Û qulaça.
Mîn nihêri, jînek jî wê da tê,
Lî bejn-bala wê mêze kîr, sîpî û kêça.
Jînik heyderîye,
Kerem sêberîye.
Go: "Bîrao oxîr be,"
Mîn go: "Oxîra xêrê be."
Go: "Mala te lî kuye?"
Mîn go: "Lî Aşê Keraye"
Go: "Bîrao navê te çîye?"

Navê mîn Eli

Ku nebe dexeli
Ya jan, yan qeli,
Mexset nekeli,
Go: "Bîrayê Eli, dibên Kerem lî ser axeler
û maqûlan dîstîrê, ew raste?"
Mîn go: "Dayê, Kerem
Lî dem û dezgahê merîya dînhêreû dibêje."
Go: "Ku tu dîçî bêje wi kurê kerê,
Bîla were lî ser mîn û mêrê mîn bîstîrê!"
Bî wê quranê wê dî vîrda lewîrand.
Mîn go: "Xwişkê! Tu bîrî gora diya mîn,
Ez jî bîrîme gêra bavê te.
Wele ew kurê kerê ezîm,
Qîza kerê jî tu yî."
Go: "Weeee.. porê mîn kur be, Kerem tu yî?"
Mîn go: "Erê"
Go: "Qîsûra mîn bîbaxşîne".
Mîn go: "Na, ez jî tera dêreki bîbîrîm,
Hezdîki xwe rakîşîne,
Hezdîki xwe dakîşîne."
Kerem nexşê wê datîne.
Lê xwedatî usa jî bedewe,
Jî qelaxê kîvîş nabe,
Nîha jî jî ber çavê mîn ranabe.
Navê wê çîye? Fatê,
Berê wê bîde, bî pê tê,
Heta ber têtê,
Çî bîbîrî ew lê tê,
Destkeşî bî xwe tê,
Repe-rep lî pey tê,
De mîn go, cîka dêrê metê lê tê.
Wê mîn bîhere malê, kîncê mêrê xwe bîne,
dayne pêşîya mîn.

Min ji çav lê ye, poteki li xwe kim.
 Ewê kinc dernexist,
 Koneki reş derxist,
 Ağır dilê min xîst,
 Kincê birê min li erdê xîst,
 Kela min tiji kır,
 Cote mîşk ji nav derxist.
 Îran dibên: Kêşikçi,
 Rom dibên: Bekçi,
 Go, apê xwe bikim yolçi,
 Nihêri yeki qerti birçi.
 Min kincên wi rakir, herd mîl û pastiya wi heye,
 Weki dîn tîşte tu neye.
 Ne sîkure,
 Ne dibire,
 Paşî ji pêşiyê dibihire,
 Jinik li xwe dixê, Kerem bire-bire,
 Cika kurê kijanê dîmire.
 Ez runîştîme, kinc li ser milê min nîn,
 Teşî ji dî destê wê da ye, dirêse,
 Dora Fatê ye, cika çî dibêje:

"Êêêê ezê xwe qurbana te kim
 Hey-lo, lo-lo, hey-lo peyao
 Tu ser çavê min bavê min ra hati
 Heta niha çîma qe nedihati
 Bendekê bavêje ser bejna zirav, reisê vi welati".

Min go: "Can dayê can, te kezewa min biri,
 Tu hê ji Kerem dengbêjtiri.
 Min destê xwe da ber guhê xwe, dora Kereme:
 "Mehrûmê çûme Xaçâ beri li avê
 Xosrof gullek berda bînya navê
 Evi heywani xwe rakîşand, da ber tavê
 Bêra wi dî heriyê da ma
 Nîkare rêxê ji dî ser xwe ra bavê".

Go: "Oro rabe bîcehme, çawa usa dibêji?"
 Min go: "Wele kela min tiji bûye,
 Bîrangê min kuştîne,
 Tu ji jinbra min e,
 Bî xwedê ezê bêjim".
 Min disa destê xwe da ser guhê xwe,
 Ka şair Kerem çî dibêje:

"Ezê çûma Xaçâ li bîlîndciya
 Serê wi dane ser têr û gînciya
 Lî dorê bû şînge-şînga zebaniya
 Sîmbêla wi li dêla kerê hev aliya
 Kerê bist û çar zîtîk dayê neqetiya
 Bejna zirav lî ser basmê welgeriya".

Fatê go: "Lo apo bese ha,
 Bîla kurê min bîmîra,
 Min tu neaniya.
 Ez bîzînekê bîdîme te,
 Derkeve jî mala min here".

Min go: "Bî xwedê tu bî razi,
 Pezê xwe gîştî bîdî min jî,
 Şîna bîrangê min e, ez naçîm.."
 Fatê kîncâ ha kaş dîke,
 Ez jî ha kaş dîkîm,
 Şereki zaf girane,
 Xwedê ra em tenê dî maldane.
 Dora Fatê ye, dînale,
 Ê pêra jî dîkale:

"Weyla mala bavê min şewîtiyo
 Mîriyê min ezîzo, min rezil kîro
 Kerem ketiye malê, jî mal dernakeve,
 Min bavê Tahar berbat kîro
 Min girt Kerem nav kefen da siwar kîro".

Min go: "Can dayê can
 Kerem jî te ra qurban".

Go: "Apo ka kincê mêrê min bîde,
 Helbet vi welati da dengbêjeki dîn jî hebe".
 Ew kîncâ vi alî dîkîşîne,
 Ez jî vi alî dîkîşînim.
 Ciyê sax jî ew dîqelêşe,
 Derdê axê dilê da êşe,
 Dora Kereme, cika çî dibêje:

"Mehrûmê çûme Xaçâ darê dîri
 Sed û deh gund temam dî gorê da biri
 .....

Benda bîn dî nîvî da biri, go:
 "Oro here, tu didî xebera?"

Min go: "Na, ez fathê dîdîmê,
 Wele ez naçîm,
 Çawa cînazê wi bîhêlîm,
 Jî şîna wi derherîm,
 Ma bendeka min, ezê bêjim,
 Ê paşê herîm":

"Ezê çûme Xaçâ nînikê
 Axa par ker bû, isal xotîke
 Navê jîna wi Fatîke
 Çûye Kerem lî kewşen teklîf dîke
 Cîla kerê dî bîn da çarta dîke
 Kîncên axê lî ber vedîke
 Herd mîşkan mîna du bekçîyan lî ber radîke
 Fatê go, Kerem gunê min stûyê te,
 Axê dî her teyîba da qeyd bîke".
 Min go: "Dayê! Eva kîncê te,
 Alem biri gora bavê te,
 Ê gora mêrê te,
 Ew bîzîna ku tu didî, min da xatîrê te".
 Serê pêxember dîgo, jinik usa kuta bûn,
 Çermê wê bîzînê jî kîşandîbûne jinîkê....

GOTINËN PÊŞIYAN

Berevkar: VAZGAL

- 1 - Aşa dinan bê av dıgere
- 2 - Ava golan bê tevgere
- 3 - Aqlê sıvık barê gıran
- 4 - Ağır ketiye mala derewçıyan, tu kesi bawer nekiriye.
- 5 - Ağır berda komê xwe da aliyê zomê
- 6 - Aql tacê zêrine, seri hemû kesi da nine
- 7 - Axa xûlam ra go, xulam seyê xwe ra go, se ji dêla xwe ra go
- 8 - Bexê nêr jı bo kêr
- 9 - Buka xalê eziza malê
- 10 - Berxa çê lı kozê da kıvş dıbe
- 11 - Bılınd fıri nızım ket
- 12 - Berx heta hetayi bın selikê nabe
- 13 - Bırına merıv bı xwe nexurine rehet nabe
- 14 - Bêje mın hevalê xwe ez bêjim tu ki yi
- 15 - Behr bı devê sa pis nabe
- 16 - Bıharê xwe ter neke
Payizê xwe derengi nexe
- 17 - Cêjıka mara bê jar nabe
- 18 - Ciyê şêra rovi lê dıkın gêra
- 19 - Çavê lı deriya xweli lı seri ya
- 20 - Çiya çıqas bilind be,rê rojek wê pêkeve
- 21 - Dılê tırsok singê gewr da namine
- 22 - Dınya gulek e, bihn bıke û bıde hevalê xwe
- 23 - Dıjminê bava nabe dostê lawa
- 24 - Destê kır bıde ser zıkê têr
Destê nekır bıde ser zıkê têr
- 25 - Dınya bûye kes tu kes negotiye bes
- 26 - Dılê fıreh pir nabe
- 27 - Dizıkê go binê mın zêrin e
Hesıkê go ez wê nav te da me
- 28 - Dız dız e,çı ga çı hêk dızı
- 29 - Dız dıza dızı erd û ezman tev lerzi
- 30 - Dızê malê jı malê be ga jı kulekê dertê
- 31 - Devê nal kırın, rovi çû got pe pe!
- 32 - Dewata mira ağır feqira
- 33 - Dêl baye se Bexdayê
- 34 - Dor bı dore ne bı zor e.
- 35 - Ewê sir nexwe bên jı dev nayê
- 36 - Ewê ku dizıkê çê dıke
Wê çembılê wêji bıxite
- 37 - Go koro te çı divê
Go du çavên roni
- 38 - Golıka malê jı gayê malê natirse
- 39 - Gayê sor sortiya xwe bernade
- 40 - Hesp dıbeze siwar pesnê xwe dıde
- 41 - Hespê çê zengûyan nagine xwe
- 42 - Heq nayê dayin tê gırtın.
- 43 - Her gıha ser koka xwe hêşin dıbe
- 44 - Hate kuştın çi siwar çı peya
- 45 - İnsanê şıxulkar gula geşe
- 46 - Jı ava gurgure netirse
Ava nermık bıtırse
- 47 - Kurmê darê jı darê nebe dar narıze
- 48 - Kevır baş e cihê (gıranıyê) xwe da
- 49 - Kışsêdı zıkê merıvda zındaniye gava derdıkeve,
merıv zındaniye kışsê xwe dıbe
- 50 - Kurmê şırê heya pirê

TEYYARÊ SOFO

Dı bajareki Kurdîstana Tırkiyê da meriveki bî navê Teyarê Sofo hemamciyek hebû. Ser kar-barê xwe dixebiti û gelek ji henekan dîkir û ji laqirdiyan ji hez dîkir. Yekê reben û bê zîrar bû.

Ew roj ji pêştîmal û hewraniyên ter dî hewşa himamê da ser bendan dalîqand û hundir.

Lexzek paşê şîli bari. Wi çû hewrani xawliyan topkîr ani. Lî nav himamê der dora dalîqan ku zuwa bîn. Seetek paşê roj derket, rabû disa bîr raxîste ber rojê. Fesla bîharê bû û dema baran û şilêyê bû, her usa ji lî serê çiyaniyan ji dewata gur roviyan bû.

Niv seet nebori bû ku şîli disa hat rabû bî kurê xwe va, zûtîrkê tîştên xwe ani hundir.

Lî vê bêtalîyê binêrîm ku ew roj roja yekşemê bû, gelek xelk vê roja te-tîlê dîhatîne himamê. Alikî baran, alîkî deng û xwastînen mirovan nedîqediya. Ev rewş heya piştî nivro seet 3'an ajot. Jî ber bîrîn û anîna pêştîmalan ew gelek nerehet bîbû. Teyyarê Sofo jî mîşteriyek heqê xwe dîstan nişkêva dengê kurê wi jî deriyê derva hat:

– Bavo! Baran disa tê, hîm jî zef. Rabe bîlezîne em van kambaxa binîn.

Teyyarê Sofo êdî tab neda, banzda ber dergê der lî ser şîpanderê sekîni destê xwe bilînd kîre ezmin û got:

– Ey xûdêyo! Xûdêyo...! Ev çîne tîni serê mîn rebenî. Îdî yê te jî ne Kurê mîn bî kurê tera, qîza mîn bî qîza tera leyistîyê? Mîn cûcîkê te kuştîye? Ma dujminahîya mîn bî te ra heye? Tu jî mîn çî dîxwazî?

Paşê vegeriya ser lawê xwe ku hewraniyan kom dîke:

– Lao! Îro ma beyna me xûdê lî hev ketîye. Were, were bîla evana derva jî bo wî bîmînin û heta nivê şevê baran bîbarîne lî ser çîka wê çî bibe?

MIZGEVT

Meriveki 50 salî pey lawê xwe yê 10 salî dîbeze û alîkî jî dîqîre.

– Kuro mereve were vîra, te çîma berxa tenê hiştîye, hati nav gund dî sîm sîmî?

Law dînhêre hêrsa bavê pîr hatiye hîn dîreve. Qasek lî nav gund hev dîgerînin lawîk fîrsend nabîne xwe xîlas bîke xwe davêje mîzgevtê. Berderî lavayî bavê dîke. Lê qelba bav pîr hatiye, tu tîşt dîlê wi nermnake.

Kur dîbêje: Ê ez sos dîdîm ku edî berxa tu carî neçîmê cîkî dîn.

Hêrsa bavê hîn zêde tê:

– Kuro, te berxa lî serê çiyaniyan hiştîye hatiye vîra yek jî lavayî mîn dîkî. Ezê te bîkujîm kurê kerê zû derkeve jî mîzgevtê. Tu dîzani heya emrê mîn heye mîn tu cara pê nevitîye mîzgevtan. Heke tu dernekeve vê carê ezê werîm te jî wîra derxînim, dî bîn piye xwe da bîparçîqînin.

JI NAV WEŞANAN

MESELE Û XEBEROKÊD

CIMAETA KURDA

* Pirtûka Prof. Heciyê Cîndî ya bi navê "Meselok û Xeberokên Cimaeta Kurda" li Rewanê hat weşandin. Di nav vê pirtûka 800 rûpelin da bi hezaran mesele û metelokên kurdi cih girtine. Ev pirtûka hêja di warê berevkirina zargotina kurdi da bi rasti efrandîneke gelek hêjaye.

AZADE

* Li ser jinên Kurd, rewşa wan, serêşî û problemên wan, ji aliyê Gesa Kêhler û Dorohea Nogga Weinell da, bi zîmanê Elmani pirtûkeke nûh hat weşandin. Navê pirtûkê "Azade" ye.

MAMOSTAYÊ KURD

* Beşa Zanîngeha Mamosteyên Kurd li Swêdê kovareke bi navê "Mamostayê Kurd" çap kir. Di nav rûpelên kovarê da gelek bend, vekolin û lêgerinên li ser çand û hunera kurdi cih girtine. Kovar bi zaravên kurmancî û soranî du zaravan va derdikeve.

WÊNEKAREKÎ KURD

* Rîza Topal -ein Kurdischer Maler (wênekarekî Kurd) bi vi navi va li Elmanya Federal berevoka wêneyên (suret) Rîza Topal ji aliyê komeleke kurdi da; hat çapkirin. Di nav berevokê da gelek wêneyên bi rengin cih girtine.

SERHILDANA KURDAN (1925)

TEVGERA ŞÊX SEÎD

* Beri çend roja, weşanxana "Jina Nû" li ser tevgera Şeyx Seîd pirtûkek weşand. Di nav rûpelên pirtûkê da sê lêgerinên cuda-cuda cih girtine. Nivîskarên van benda Prof.M.A. Hasretyan, Dr. K.M. Ahmet û M. Ciwan e. Pirtûk bi zîmanê Tirkî hatiye nivîsandin û navê wê "1925 Kürt Ayaklanması - Şeyh Sait Hareketi" ye.

KLAMA RÊ

* Pirtûka helbestvanê Sovyet Tosmê Reşît ya bi navê "Kılama Rê" A. Bali wergerandiye zîmanê Tirkî, wi wusan ji orjinalê pirtûkê ango kurdiya wê ji pêva kiriye.

DU PIRTÛKÊN NÛ

Bî rasti li ser diroka Kurdistanê, diroka kevn da iro destê me da kê m materiyal hene. Despêka diroka Kurdistanê ji ber vê dijwariyê iro baş nayê zanin. Diyarê ku netewek (millet) tenê bî diroka xwe va dikare bijî, diroka neteweki, rûmeta wî netewî nîşani me dide. Jî ber van sedaman gelê me iro gelek hewcedari efrandinên dirokiye. Weşanxana Roja Nû girîngiya vê hewcedariyê da ber çavê xwe û efrandîna CIGERXWÎN ya bî navê "Tarîxa Kurdistan" cildê yekemîn pêşkeşî xwendavanên xwe kir. Jî bo ro-nahikîrîna van sedsaliyên kevn, pirtûk bersiva gelek pîrsan dide. "Tarîxa Kurdistanê" wê cild bî cild bê weşandin, paşî vi cildê pêşîn cildê duwemîn wê bê çapkîrîn.

***

Weşanxana Roja Nû efrandîneke gelek hêja pêşkeşî "Edebiyata Zarokên Kurd" kir, ev efrandîna bî navê "Aliko û Baz" angori dînya û fêmdariya zarokan hatiye nwisandin, bî zîmanekî swîk, bî tipên mezî û bî gelek sûretên ciwan va hatiye xemilandîn. Ev pirtûka delal jî aliyê BARAN da hatiye nwisandin û li Stocholmê çap bûye. Mîrov nîkare bêje wekî ev efrandîna tenê jî bo zarokan hatiye amadekirîn, jî aliyê dîn gelek kesên salbuhurî jî bî hewaskarî dikarin vê pirtûke bixwinîn. "Aliko û Baz", jî bo tenê zarokan bîkî xewê, mîrov nîkare wê wek çîrokekê bihesîbine. Dî nav rûpelên "Aliko û Baz" da rojên tîrş û tal hene, şer û tekoşîn heye, hatîna rojên baharê, azadiyê û hatîna rojên xweş heye. Delalî, bedewîya tebiyetê, motifên politîk, xem-xeyalên rojên xweş dî vê pirtûkê da xwe gîhandîye dînya zarokan.

JI DÎROKA ME RÛPELEK

* Wêne ji filmeke dokumenter hatine girtin.

* Kurd êrîş dibin ser Diyarbekirê

* Beri ku Şêx Seid û hevalên wî bîna dardakirin, gotina wan ya dawiyê ev bû: "Bijî Kurdistanê Azad".